

N:o 81.

Ank. till Riksd. Kansli d. 10 Maj 1867, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring af nu gällande stadganden i Utsöknings- och Rättegångs-balkarne angående verkställighet af Konungens Befallningshafvandes och Underrätts utslag.

Uti en hos Första Kammaren väckt och till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 45) har Herr *Carl Storkenfeldt* förmålt, hurusom nuvarande lagstiftning i vissa fall lemnade personer, som icke ville eller icke kunde göra rätt för sig, ett rikt fält för trakasserier, ej minst då deras fasta egendom skulle gå i betalning för gäld, eller fråga vore om deras skiljande från besittning af sådan egendom. Genom fullföljd af en orättmätig talan i högre instans kunde nemligen en gäldenär uppehålla vederparten i sin rätt under flera år, oftast utan att denne slutligen kunde få ersättning för sina förluster i och för sjelfva hufvudsaken än mindre för rättegångskostnaden; och i vräkningsfrågor vore lagstiftningen särdeles otillfredsställande, så att t. ex. en arrendator, som genom krontraktsbrott förverkat sin brukningsrätt och vore skyldig afflytta, eller en person, som utan tillstånd nedsatt sig och uppfört bostad på annans egor, men vägrade att afträda egendomen eller från stället afflytta, genom fullföljd af talan emot beslut om hans skiljande derifrån kunde under flera år hindra jordegaren att komma i besittning af sin egendom, eller blifva den obehöriga personen qvitt; och en gäldenär, hvars fasta egendom blifvit försåld på utmätningsauktion, som af gäldenären öfverklagats, kunde på lika sätt hindra köparen att komma i besittning af egendomen, oaktadt köparen genast efter auktionen måst betala köpeskillingen.

Med anledning häraf och under hänvisning till hvad nu är stadgadt i 3 Kap. 5 § och 5 Kap. 8 § Utsöknings-balken samt 26 Kap. 2 § och 30 Kap. 5 § Rättegångs-balken, har motionären föreslagit, att Riksdagen, i ändamål att skydda

Bih. till Riksd. Prot. 1867. 7) Saml. 20 Häft. 1

såväl den ena som den andra parten i hans rätt, måtte för sin del besluta följande stadgande:

“Hvem som vunnit hos Konungens Befallningshafvande eller Underrätt, skall genast njuta verkställighet mot borgen, som af Konungens Befallningshafvande, Magistrat eller kronofogden i orten godkännes“, med de förändringar i ofvan citerade lagparagrafer, som af ett sådant stadgande betingades.

De lagbud, som i förevarande ämne nu gälla, äro hufvudsakligen följande:

2 Kap. 2 § Utsöknings-balken, sådan den lyder i Kongl. Förordningen den 29 November 1823, som medgifver, att i utsökningsmål, der uteblifven förklarande tredskovis af Konungens Befallningshafvande åläggas betalningsskyldighet, men eger att inom viss tid i Hofrätten söka återvinning, utmätning ej dess mindre må för sig gå och godset sättas i taka händer, med rättighet för den fordrande att det mot full borgen lyfta;

3 Kap. 4 § samma Balk, som stadgar, att, om den, som tappat, visar att han “å högre ort klagat öfver domvilla eller annan felaktighet“, domen ändå skall gå till fullbordan, dock så, att den, som vunnit, ställer borgen för det han efter domen lyfta eller tillträda får; eller ock skall det sättas i kvarstad, der förbud emot utmätningen ej kommer.

3 Kap. 5 § samma Balk, enligt dess lydelse i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, innehållande, att den, som vunnit hos Underrätt, ändå att deremot vädjadt blifvit, eger njuta utmätning, med skyldighet att ställa borgen för det han om händer får eller låta godset sättas i kvarstad; dock att det, som så utmätt är, ej må skingras eller utan egarens vilja föryttras, förr än saken i Hofrätten afdömd varder;

Kongl. Förordningen den 18 December 1823, som stadgar, att, derest gäldenär, utan allt jäf eller invändning, hos Konungens Befallningshafvande skriftligen eller muntligen erkänt skulden, eger den sökande, ehvad förklaranden vill anföra besvär eller icke, att genast å Konungens Befallningshafvandes utslag erhålla utmätningsskyldighet och det utmätta godset lyfta emot af Konungens Befallningshafvande godkänd borgen; hvarjemte genom Kongl. Förordningen den 23 Augusti 1851 är förordnad, att, i likhet med hvad sålunda blifvit stadgad, utmätning å Konungens Befallningshafvandes utslag äfven i öfriga mål, utan hinder af deremot anförda besvär, genast må följa, med rättighet för den sökande, att det utmätta godset emot full borgen lyfta;

5 Kap. 8 § Utsöknings-balken, som tillåter, att den, hos hvilken hus, tomt, jord eller vattenverk utmätas, men som ej hafver annat hus eller hemvist att tillgå, må å landet sitta i husen qvar tre månader efter det utmätning skedd är, och i staden till nästa fardag;

26 Kap. 2 § Rättegångs-balken, sådant detta lagrum lyder i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, innehållande, att Underrätts dom, deremot vädjadt

är, må gå i verkställighet efter ty som i 3 Kap. 5 § Utsöknings-balken sägs, der den som vunnit det äskar, och valet ej derigenom onyttigt blefve.

30 Kap. 5 § sistnämnda Balk, lydande i Kongl. Förordningen den 18 April 1849 sålunda:

“Den, som tappat i Hofrätt och vill Konungen deremot söka, gifve omant ut hvad dömdt är, och sätte det hos Konungens Befallningshafvande eller i taka händer. Är det, hvarom dömdt är, sådant, att ändringssökandet onyttigt blefve, der dom fullgöras skulle; då gånge den ej till fullbordan. Skola penningar efter dom gäldas, och säger han, att han dem ej eger, ej eller silfver eller guld, styrke det, der vederdeloman det äskar med ed hos Konungens Befallningshafvande eller Domaren i orten, om det beqvämigare der ske kan; och hafve sedan lof, men ej förr, att gifva andra lösören dertill upp, med laga värde derå. Finnas ej de; gifve då upp gods och jord å landet, eller hus och tomt i staden, med Rätstens bevis om de för annan gäld häfta eller ej. Är tvifvelsmål, om den egendom svarar emot det, som dömdt är, och kan den ej mätas, innan tid är inne, att han saken hos Konungen fullfölja bör; sätte borgen till dess värdering derå ske kan. Gitter han ej någotdera, som nu sagdt är: sätte för hvad dömdt är full borgen. Kan han ej eller det, ställe då borgen för sig sjelf, eller tråde i fängelse till sakens slut. Är i ett utslag öfver flera särskilda mål dömdt, och hafver den, som ändring sökt, det i ett eller flere fullgjort, gälle ändringssökandet deri, och hafva i de andra ingen talan. Huru det lyftas må, som utgifvet är, sägs i 3 Kap. 5 § Utsöknings-balken. Hafver den, som gifvit gods, hus eller gård upp, till doms fullbordan, ej annat hemvist att tillgå, då förhålles dermed, som i 5 Kap. 8 § samma Balk stadgadt är. Vill den, som vunnit, ej lyfta det, som utgifvet är, eller kan han ej borgen sätta; kungöre det straxt Konungens Befallningshafvande eller Domaren; och vederdeloman tage det åter och sätte han borgen i stället. Om pröfning af borgen sägs i 26 Kap 8 §; ege ock Konungen att borgen godkänna, när så omtränger.“

18 § i sistberörda Kap., som stadgar, att, äfven vid fullföljd af talan enligt detta lagrum, hvad dömdt är skall fullgöras.

Varande derjemte i 6 § af samma Kap. föreskrifvet, att den som ej eger i löst och fast gods, som för gäld ej häftar, femhundra daler, att dermed fullgöra hvad enligt i Kapitlets 1 och 3 §§ sägs, och af sådan anledning må fullfölja saken hos Konungen utan penningar, skall ställa borgea för det som dömdt är, så ock för kostnad och skada, eller om han det ej förmår sätta borgen för sig sjelf eller tråde i fängelse till sakens slut; hvarörutan Konungens Befallningshafvande eger, dels enligt 1 Kap. 4 § Utsöknings-balken, att då någon griper Konungens Befallningshafvande i embetet och sjelf pantar sig något till, genast låta skilja honom vid det han tillgripit, dels ock enligt 8 Kap. 1, 6, 10 och 11 §§ samma Balk och Kongl. Förordningen den 10 Juni 1841, förordna om qvarstad å gälde-närs gods och sätta ränta eller hyra i qvarstad samt fast och löst gods under för-

bud att skingras, afvensom att förbjuda gäldenär att resa ur stad eller från den ort der han vistas, innan han å borgenärs lagsökning svarat eller rätt för sig gjort, vid påföljd, att, om han ändock reser bort, varda återhemtad och, om borgenär det äskar, bysatt; och är tillika genom Kongl. Förordningen den 19 Maj 1756 stadgad, att för klara och ostridiga förskrifningar, ställda till innehafvaren eller ock till viss man eller ordres, skall innehafvaren vid förtälldagen genast utan uppskof njuta bysättning och säkerhet å gäldenären intill dess borgenären blifvit fullleligen förnöjd.

Utskottet tillåter sig i sammanhang härmed anföra hvad Lagberedningens afgifna förslag till Utsöknings- och Rättegångs-balkarne uti ifrågavarande afsenden innehålla: I 10 Kap. Utsöknings-balken, "om verkställighet af utslag i utsökningsmål", bestämmes, att Konungens Befallningshafvandes utslag eller beslut, ändå att de ej vunnit laga kraft, må verkställas eller göras gällande i följande fall: då qvarstad å gäldenärs egendom blifvit beviljad: då fråga om bättre rätt till utmätt egendom blifvit pröfvad efter ty i 4 Kap. 42 § af samma Balk sågs; då bysättning för löpande skuldebref blifvit ålagd: då betalningsskyldighet blifvit gäldenär ålagd för skuld, den han hos Konungens Befallningshafvande skriftligen eller muntligen erkänt: då beslutet innefattar rättelse af ingrepp i Konungens Befallningshafvandes embete, eller förbud emot förskingring eller utgifvande af gods, som gäldenär tillhör, eller emot hans afresa från ort, der han vistas, eller det angår parts hörande, inställelse eller hemtning; samt vidare att Konungens Befallningshafvandes utslag, som är af Öfverrätt gilladt, skall gå i verkställighet, ändå att målet drages under Högsta Domstolen, och att Öfverrätts utslag, änskönt det icke sammanstämmer med Konungens Befallningshafvandes beslut, må verkställas i ofvanuppräknade mål och fall; dock åläge den, som sökte verkställighet å utslag, på grund hvaraf utmätning eller lyftning af gods skulle ske, innan utslaget vunnit laga kraft, att ställa borgen för den återbäring, så ock för det skadestånd, hvar till han kunde kännas skyldig, om utslaget ändrades: hvarjemte förslaget innehåller särskilda bestämmelser om skyldighet att ställa borgen vid verkställighet af beslut äfven i vissa andra fall; och skulle uti utslag, som finge verkställas, innan det vunnit laga kraft, föreskrift meddelas om verkställigheten, så ock om borgen, när den ställas borde. Enligt förslaget till Rättegångs-balkens 33 Kap. skulle hvad Underrätt dömt i konkurs sak, i tvist om hyresmans flyttning i eller ur hus, eller om tjenstehjous rättighet eller skyldighet att i eller ur tjenst flytta, så ock då någon blifvit berättigad att af annan njuta försörjning gå i verkställighet, ändå att emot domen vädjades, likasom der Underrätt dömt till omedelbar bysättning för löpande förbindelser eller till betalning fastställt fordran, som utan jäf inför Rätten erkänd varit, eller stadfäst förlikning, som blifvit inför Rätten slutet och erkänd: och finge likaledes, då uteblifven svarande, som fått Underrätts dom emot sig och sedan, efter föreskriften i 16 Kap. 14 § samma

Balk, stämde saken in, men ej förmädde den omförmälda bevisning fullgöra, domen sättas i verkställighet, ändå att han vädjade mot det beslut, hvarigenom bevisningen blifvit ogillad. Då någon blifvit förpligtad till afträde af fast egendom i annat fall, än här ofvan är nämnt, eller att göra förändring eller förbättring å hus, vattenverk eller dylikt, och uppehall deri pröfvades vålla märklig skada, egde ock Underrätt förordna att domen genast fick verkställas. Då Underrätts dom blifvit af Öfverrätt gillad, skulle den, som vunnit, ega rätt, att dera erhålla verkställighet, ändå att saken under Högsta Domstolen vädjades, dock ej i mera än det hvori de sammanstämde; och hvad som stadgades rörande verkställighet af Underrätts Dom skulle ock i nyss uppräknade fall vara för Öfverrätt gällande, ändå att dess dom ej med Underrätts sammanstämde. I vissa fall kunde likaledes skadestånd, som af särskild nämnd blifvit utsatt, uttagas och skiljesmäns dom verkställas, oaktadt klander eller talan deremot anställdes; dock innehåller förslaget tillika det stadgande att om det, hvarom dömdt blifvit, är sadant, att klagan blefve onyttig, om domen ginge i verkställighet, den ej finge verkställas; hvarjemte den, som sökte verkställighet af dom, hvilken icke vunnit laga kraft, äfvensom, i vissa fall, å beslut om kvarstad och förbud mot egendoms skingring, skulle ställa borgen, såsom i fråga om verkställighet af Utslag i utsökningsmål; och borde, då, i något af förberörda fall, dom fick verkställas, ändå att den ej vunnit laga kraft, Rätten sätta det i domen ut.

Vid jemförelse af dessa förslag med hvad för närvarande är uti ifrågavarande ämnen stadgadt, förekomma skiljaktigheter hufvudsakligast derutinnan: att då såväl Konungens Befallningshafvandes som Underrätts utslag i utsökningsmål, enligt nu gällande lagbestämmelser, ändå att de ej vunnit laga kraft, utan undantag må i så måtto verkställas, att utmätning får ske och det utmätta af den fordrande lyftas, så är enligt lagförslaget rättigheten i detta afseende inskränkt till det fall att krafvet utan invändning erkännes; dock att i sådan händelse verkställigheten icke torde stadna allenast vid utmätning och lyftning, utan försäljning af det utmätta kunna ske: att, enligt lagförslaget, Konungens Befallningshafvandes Utslag i utsökningsmål, som blifvit af Öfverrätt gilladt, oaktadt målet drages under Högsta Domstolens pröfning, utan någon inskränkning kunde gå i verkställighet, då det deremot kan vara tvifvelaktigt, om en sådan verkställighet för närvarande må ega rum, synnerligast i det fall, att gäldenären, vid bristande tillgång af penningar, guld eller silfver, till doms fullgörande uppgifvit annan lös egendom eller fastighet, enär stadgandet i 30 Kap. 5 § Rättegångs-balken, att den, som tappat i Hofrätt och vill Konungen deremot söka, skall omant gifva ut och hos Konungens Befallningshafvande eller i taka händer nedsätta hvad dömdt är, icke torde vara tillämpligt eller ens är verkställbart i afseende på fast egendom: att lagförslaget tillåter verkställighet af Underrätts beslut i tvist om hyresmans flyttning i eller ur hus och jemväl medgifver, att, då någon blifvit förpligtad till af-

träde af fast egendom i annat fall eller att göra förändring eller förbättring å hus vattenverk eller dylikt, Rätten må förordna att domen genast får gå i verkställighet; deremot sådan verkställighet af Underrätts beslut, som blifvit motvärdjadt, efter nu gällande lag, hvarken i ena eller andra fallet lärer kunna ega rum: att vidare, efter lagförslaget, Under- och Öfverretts beslut, utan hinder af vad deremot, kunde gå till verkställighet uti allt, hvori de sammanstämde, såvida ändringssökandet derigenom ej blefve onyttigt, då efter nu gällande lag i detta afseende förekomma samma betänkligheter, som i fråga om Konungens Befallningshafvandes och Hofrätts sammanstämmande beslut här ofvan blifvit angifna, men hvilka vid tillämpningen af de utaf Lagberedningen föreslagna stadganden så mycket mindre kunna uppstå, som deri icke finnes något, motsvarande föreskrifterna om doms fullgörande såsom vilkor för rättigheten till fullföljd af talan emot Hofrätts beslut, utan allt sådant blifvit ur förslaget uteslutet. Blott i ett fall, eller i fråga om verkställighet af Öfverretts dom eller utslag uti de delar, hvori det icke med Underretternas eller Konungens Befallningshafvandes sammanstämmor, blefve verkställigheten enligt lagförslaget i så mätto mera inskränkt, att när Hofrätts beslut öfverklagades, sådan verkställighet endast finge ega rum i vissa uppräknade fall, eller de samma, i hvilka Underrätts eller Konungens Befallningshafvandes beslut ginge i verkställighet; men efter nu gällande lag, den, som tappat i Hofrätten och vill talan deremot fullfölja, är pliktig, att, äfven om beslutet icke sammanstämmor med Underrätts eller Konungens Befallningshafvandes, likväl gifva ut hvad dömdt är, så vida ändringssökandet ej derigenom varder onyttigt. Derjemte är det en vigtig och högst lämplig föreskrift i lagförslaget, att i de fall, då dom må verkställas förr än den vunnit laga kraft, sådant skulle i domen utsättas.

Sedan Utskottet sålunda redogjort för såväl lagens nuvarande stadganden, som ock de bestämmelser, hvilka af Lagberedningen blifvit föreslagna rörande det ifrågavarande ämnet, har Utskottet att taga i öfvervägande det förslag, som af motionären blifvit framställt, och hvilket synes äsyfta en sådan ändring af lagen, att Konungens Befallningshafvandes och Underrätts beslut, utan inskränkning eller undantag, skulle gå till verkställighet, allenast med skyldighet för den, som vunnit, att ställa borgen. Utskottet har visserligen härvid, å ena sidan, icke förbisett de olägenheter och den verkliga förlust, som, på sätt motionären anmärkt, i många fall och särdeles i de af motionären särskildt uppgifna, kunna uppkomma, då en part genom obefogad fullföljd af talan emot Konungens Befallningshafvandes eller Underrätts beslut kan hindra verkställigheten deraf: men Utskottet finner, å den andra, äfven betänkligt, att rättigheten till erhållande af verkställighet å sådant beslut för närvarande utsträcker längre, än som redan är medgifvet, än mera att den skulle tillåtas utan någon som helst inskränkning eller begränsning. Jemväl efter Lagberedningens här ofvan omförmälda förslag skulle en dylik verkställighet endast kunna ega rum i särskilda uti lagen bestämda fall, samt i vissa delar

till och med mera inskränkt än efter nu gällande lag; och ehuru efter Utskottets omdöme antagandet af nämnda förslag för öfrigt skulle mycket bidra till undanrödjande af de olägenheter, som förnämligast blifvit öfverklagade, finner Utskottet likväl att, för införande af en dermed öfverensstämmande lagstiftning i ämnet, äfven om den nu vore i alla delar lämplig, erfordrades en så fullständig omarbetning af stadgandena i Utsöknings- och Rättegångs-balkarne, att uppgörandet och framläggandet af ett så omfattande förslag icke kunde af Utskottet under detta riksmöte medhinnas, aldra minst så tidigt, att jemväl Riksdagen hunne att detsamma granska och pröfva. Deremot synas de uppgifna olägenheterna i betydlig mån kunna afhjelpas, derest rättigheten till verkställighet å Hofrätts dom eller utslag erhåller ytterligare utsträckning eller åtminstone bestämmes så, att den icke vidare förhindras, just till följd af sådana nu gällande bestämmelser, som äro gifna i ändamål, att betrygga dens rätt, som i saken vunnit, men ofta verka till motsatsen och hvilka bestämmelser återfinnas i 30 Kap 5 § Rättegångs-balken. Genom berörda lagrum, sådant det lyder i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, är den grundsats redan antagen och godkänd, att Hofrätts dom eller utslag, ehvad det med Underrätts eller Konungens Befallningshafvandes derigenom pröfvade beslut sammanstämmer eller icke, skall, ändå att saken varder dragen under Konungens skärskådande, fullgöras genom utgifvande af hvad dömdt är, utom i det fall att det, hvarom dömdt blifvit, är sådant, att ändringssökandet derigenom varder onyttigt. Att utbyta denna föreskrift om doms fullgörande emot ett stadgande, att domen finge gå till verkställighet och att Hofrätten vid sakens pröfning bestämde och i domen utsatte, huru i sådant afseende borde förhållas, i stället för att ett likartadt förordnande nu meddelas i utslaget på den tappande partens missnöjesanmälan, synes hvarken vara äfventyrligt eller innefatta någon alltför genomgripande förändring af nu gällande lagstiftning. Genom ett sådant stadgande blefve förstberörda föreskrift jemväl alldeles obehöffig och kunde, jemte allt hvad dermed eger sammanhang, helt och hållet upphävas, desto heldre som den derjemte i de flesta fall är icke allenast onyttig utan rent af skadlig. I detta afseende tillåter sig Utskottet att här återgifva de motiver, som den äldre Lagkomitéén anfört till grund för sitt beslut, att uti lagförslaget icke intaga dylika bestämmelser. Lagkomitéén yttrar härom följande:

“1734 års lag tillåter i vissa fall, att dom må sättas i verkställighet, ehuru den icke vunnit laga kraft, och bjuder tillika, att den, som söker ändring i högre Rätt, skall i dessa fall visa, det han fullgjort domen, innan han anses berättigad att sin talan fullfölja. Vid jemförelse af 3 Kap. Utsöknings-balken med 26 Kap. Rättegångs-balken, finner man, att verkställigheten kan vinnas hos Konungens Befallningshafvande, men att frågan, huruvida domen *rätteligen* blifvit fullgjord, kommer under pröfning, då den, som tappat, inställer sig till sakens fullföljd i högre Rätt. Af denna fråga uppvxer ofta en formlig tvist, långvarig och inveck-

lad, allt efter som de skiljaktiga föreskrifter, lagen meddelar om sättet att fullgöra dom, kunna till olika begrepp och tydningar föranleda. En slik fråga måste utföras och afdömas, stundom i andra instansen, innan man ens börjar ordentlig skriftväxling i hufvudsaken. När äntligen själfva frågan om fullgörandet eller, som det heter, om iakttagna prestanda, hunnit till slut, förekomna merendels nya stridigheter om lyftning af hvad efter domen blifvit taget i mät, uppgifvet eller nedsatt. Dessa stridigheter vara ej sällan lika länge, som den förra frågan, och efter det man sent omsider blifvit berättigad att lyfta, kan det, ifall nedsättning skett hos enskild person eller som det kallas, i taka händer, slutligen inträffa, att man råkar i process med depositarien om utbekommande af det nedsatta. Erfarenheten har således ådagalagt, att stadgandet om doms fullgörande verkar snarare emot, än för det ändamål, som dermed synbarligen varit åsyftadt, nemligen att den vinnande skall, utan uppehåll, komma i åtnjutande af sin rätt, och den tappande sättas i den belägenhet, att han ej drager fördel af sakens oskäligen fullföljande.

Detta ändamål har komitéen ansett deremot med mera säkerhet kunna ernås dymedelst, att domen helt enkelt går i verkställighet lika oinskränkt och på enahanda sätt som om den hade vunnit laga kraft, men med vilkor i allmänhet, att den, som yrkar ett sådant verkställande, skall sätta vederhäftig borgen för det skadestånd eller den återbäring, hvartill han kan kännas skyldig, i fall domen sedermera upphäfves. Härigenom synes båda sidors rätt vara tillbörligen iakttagen. Det beror af den vinnande att göra sina lagliga anspråk gällande, om han så finner för godt; men verkställighetsfrågan vållar intet uppehåll i utförandet af motpartens talan. Bisak och hufvudsak blandas ej tillsamman: den förra kan följaktligen ej intrassla den sednare i onödiga vidlyftigheter. Utan krångel kommer den, som vunnit, i besittning af hvad han fått sig tilldömdt. Den tappande eger, sedan fullständig verkställighet af domen honom öfvergått, ingen annan rimlig bevekelsegrund för sakens vidare fullföljd, än öfvertygelsen, att han verkligen har rätt; och skulle denna hans öfvertygelse af utgången bekräftas, så är han, genom den ställda borgen, försäkrad om ersättning för hvad han emellertid lidit.

Utskottet får blott tillägga, att nu gällande stadganden om verkställighet af Hofrätts dom och om doms fullgörande äfven i flera andra afseenden äro till skada för den vinnande parten och i många fall jemväl för motparten, samt derjemte ganska tvetydiga och hvarandra motsägande. Af 3 Kap. 5 § Utsökningsbalken, sådant detta lagrum lyder i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, borde väl den slutsats kunna dragas, att egendom, ehvad det är fast eller lös, som till verkställighet af Underrätts beslut blifvit utmätt, må försäljas sedan Hofrätten i saken dömt och beslutet gillat; men om den tappande innan en sådan försäljning hunnit ske, till doms fullgörande, hos Hofrätten företer bevis, att han i taka händer

händer nedsatt hvad dömdt är, läser försäljning af det utmätta icke kunna ega rum, utan utmätningen förfalla och fordringsegaren kan således, i stället för den säkerhet han förut egt i den utmätta egendomen, få en värdelös fordran af den, hos hvilken nedsättningen skall blifvit gjord, men som, när lyftning ifrågakommer, möjligen saknar tillgång att gälda ett belopp, hvilket tilläfvventyrs aldrig i verkligheten blifvit af gäldenären utgifvet eller nedsatt; äfvensom det kan vara tvifvelaktigt, huruvida fordringsegaren eger att hålla sig till gäldenären för hvad hos depositarien kan brista; — åtminstone kan frågan derom blifva föremål för ny tvist. Och i allmänhet läser det äfven vara antaget, att fast egendom, som, till verkställighet af Underrätts, af Hofrätten sedermera gilladt utslag, blifvit utmätt eller till fullgörande af Hofrättens dom, uppgifven, icke må säljas förr än beslutet i hufvudsaken vunnit laga kraft.

Det förmenande, att stadgandet om nedsättning till doms fullgörande skulle, åtminstone i det fall, då det nedsatta, på sätt med föreskriften åsyftas, verkligen är att lyfta, vara fördelaktigt för den vinnande, derföre att han med större skyndsamt utbekomme sin rätt, än om utmätning först skulle sökas, synes så mycket mindre grundadt, som den ändringssökande har tid med prästandas fullgörande intill inställeldagen hos Kongl. Maj:t eller i mål från Svea Hofrätt två månader och i mål från de öfriga Hofrätterna tre månader efter det Hofrättens dom föll; hvarjente icke så ringa tid och omgång fordras för depositionsbevisets utbekommande; och det är sannolikt, att den tappande, som äfventyrade att genast hem-sökas med utmätning, skulle låta sig angeläget vara, att ännu tidigare göra rätt för sig. Men stadgandena om doms fullgörande, med alla dit hörande föreskrifter om edgång, egendoms värdering m. m., innefatta äfven en orättvisa emot den fattige eller mindre bemedlade, som derigenom åbringas kostnader, från hvilka den rike är befriad — att icke nämna den föräldrade föreskriften om skyldighet att träda i häkte — och utgöra derjente en snara för den i rättegångar oerfarne, som lätteligen genom missförstånd och deraf härflytande försummelse af hvad honom rätteligen åligger iakttaga, kan gå förlustig rättigheten att få sin talan pröfvad.

Dessa förhållanden äro i och för sig af beskaffenhet att påkalla rättelse, och behöfligheten af föreskrifterna om doms fullgörande förfaller alldeles, derest, på sätt redan är yttradt, Hofrättens dom helt enkelt går i verkställighet, ändå att saken blifvit dragen under Konungens pröfning, så vida ändringssökandet ej derigenom göres onyttigt. I sådant afseende vore visserligen bäst, om alla de särskilda fall, då så må ske, kunde i lagen utsättas; men detta är icke verkställbart, och någon annan utväg förefinnes icke, än att behålla den redan godkända grundsatsen, att Hofrättens dom skall gå till verkställighet, men att de fall, då sådant icke får ske, blifva undantag från den allmänna regeln, hvilka undantag Hofrätten i och med pröfningen af hufvudsaken bör bestämma och i domen fastställa.

Antagas bör ock, å ena sidan, att dessa undantag icke utsträckas vidare än behöfligt är, så att, då den skada, som den i Hofrätten tappande genom verkställigheten möjligen tillskyndas, är af beskaffenhet att kunna ersättas, i fall domen sedermera ändras och den vinnande för godtgörelsen ställer full säkerhet, denne icke må obehörigen uppehållas i sin rätt, och att, å andra sidan, verkställigheten förbjudes när saken är sådan, att skadan icke kan uppskattas samt motpartens billiga anspråk, att äfven hans rätt må skyddas, blifver tillgodosedt.

På grund af hvad anfördt blifvit, får Utskottet hemställa, att Riksdagen må för sin del besluta en författning, hvarigenom, med upphäfvande af 30 Kap. 5 § Rättegångs-balken, sådant detta lagrum lyder i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, äfvensom af hvad lag och författningar i öfrigt innehålla, angående skyldighet för part, som vill fullfölja talan emot Hofrätts beslut, att fullgöra hvad dömdt är, förordnas som följer:

“Hofrättens dom eller utslag i tvistemål eller utsökningsmål gånge till verkställighet, ändå att saken under Konungens pröfning drages, der den, som vunnit, ställer borgen för den återbäring, så ock det skadestånd, hvartill han kan kännas skyldig, om domen eller utslaget ändras. Är det, hvarom dömdt blifvit, sådant, att ändringssökandet onyttigt blefve, om dom eller utslag i verkställighet ginge, då må sådan verkställighet ej ega rum förr, än domen eller utslaget vunnit laga kraft, och sätte Hofrätten det i domen eller utslaget ut“.

Stockholm den 9 Maj 1867.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservationer:

af Herr Grefve *Sparre*: Instämmande med Herr v. Gegerfelt anser jag Utskottet icke hafva utarbetat det af motionären framställda förslag, som, framkalladt af ett rent praktiskt behof, af hvarje affärsman eller exsekutor måste erkännas vara af stor praktisk vikt; men deremot framställt ett helt annat, hvarpå motionären aldrig tänkt, och hvars ändamålsenlighet torde vara mycket tvifvel underkastad. Motionen afser, på sätt rubriken till Utskottets betänkande också utvisar, *verkställighet af Konungens Befallningshafvandes och Underrätts beslut*, och detta företrädesvis i de fall, der prompt exsekution framför allt tarivas, såsom vid flyttning i och ur hus, då två hyresmän stå vid porten och tvista om hvilckendera med sina saker skall tillbringa natten under bar himmel, eller då en tredskande innehafvare af jord eller lägenhet vägrar att lemna rum för efterträdaren, som redan är der: med ett ord, fall, då verkställande magten *måste* komma emellan för att förekomma sakens afgörande genom våld. Enligt en, efter min uppfattning, origtig, men icke så alldeles ovanlig tolkning af dels de i sednare tider utkomna författningar om verkställighet af Underrätts domar och Konungens Befallningshafvandes utslag, dels stadgandet i 26 Kap. 2 § Rättegångs-balken, att "Underrätts dom går i verkställighet, der vadet ej derigenom onyttigt blefve", hafva dessa författningar om verkställighet af några lagtolkare ej tillämpats på de af motionären och, efter honom af mig, här ofvan omförmälda fall, och det var en rättelse häruti motionären önskade.

Härtill har Utskottet ej lyssnat, men deremot, med upphäfvandet af stadgandet i 30 Kap. 5 § Rättegångs-balken, att den som tappat i Hofrätt skall själf fullgöra dom, såsom *vilkor* för att få gå till Kungs, endast *tillåtit* verkställighet af Hofrätts utslag. En sådan verkställighet finnes redan ovilkorligen stadgad i 3 Kap. 5 § Utsöknings-balken; således vida bättre än Utskottet föreslagit. Hvertill gagnar det väl de två hyresmän, som den 1 Oktober stå vid dörren till en och samma våning, eller dem som den 14 Mars tvista om hvar de skola sätta in sina kreatur eller hvilckendera skall beså jorden, att få veta att, sedan *först* Konungens Befallningshafvande och *derefter* Hofrätten dömt i saken, d. v. s. efter minst 3, men sannolikt 6 månader, möjligen ett år, Hofrätten *tilläfventyrs* bestämmer att dess utslag skall gå i verkställighet, tilläfventyrs också icke, så vida den vidhåller tolkningen af orden "der vadet onyttigt blefve"? och till en annan tolkning af dessa ord, som Utskottet i sitt förslag bibehållit, har Utskottet icke ens sökt gifva något det ringaste bidrag eller ens antydan. Hvarken motionären eller allmänheten kan åtnöjas med en sådan lag; allmänheten behöfver genast handräckning; och jag är mera benägen att åt Ko-

ningens Befallningshafvande eller exsekutor, som har för ögonen behovet att genast skrida till verket, och deraf manas till raskhet, öfverlemnade tolkningen af dessa kinkiga ord, än åt en betänksam, af formel skrupler öfverväldigad, och för det praktiska af saken främmande Hofrätt, som i allt fall icke får frågan till afgörande förr än efter flera månaders förlopp, då den i sjelfva verket redan är praktiskt afgjord sålunda, att den ena sitter der och den andra arrangerat sig på annat sätt.

Jag vill ej bestrida att 30 Kap. 5 § Rättegångsbalken kunde behöfva någon förbättring, men äfven med dess brister anser jag detta stadgande vara att föredraga framför Utskottets vida bristfälligare förslag, som, då till stöd för detsamma åberopas Lagberedningens förslag, är så vida skiljdt från detta, att man icke deraf igenkänner ens stommen, enär alla de bestämmelser, genom hvilka Lagberedningen dels i förslagen till Utsöknings- dels till Rättegångsbalkar reglerat verkställighet för särskilda fall, bland annat de af motionären framhållna, här saknas.

af Herr von Gegerfelt: Enligt nu gällande lag eger den, som vunnit hos Konungens Befallningshafvande och Underrätt, att njuta utmätning och mot borgen omhänderfå det utmätta, som dock ej får skingras eller förtryttas förr än Hofrätt i saken dömt. Är det nu penningar, som tagits i mät, så är naturligtvis omförmälda förbud ej tillämpligt och den vinnande njuter följaktligen fullständig verkställighet å beslutet. Är det åter annan lösegendom, så torde det vara betänkligt att borttaga den stadgade inskränkningen i afseende på försäljnings- och skingringsrätten. Det måste nemligen tagas i betraktande, att handläggningen af målen i första instansen vanligtvis är anförtrödd åt en enda person och måste ske med den skyndsamhet, som ej alltid kan förenas med nödig säkerhet, att parterne, vare sig af försummelse eller oförmåga, ej alltid der med erforderlig fullständighet utföra sin talan, samt att den tappande, som får ändring i Hofrätt, icke kan anses tillfredsställd, om han i stället för sin utmätta egendom, för densamma får ersättning, hvars belopp dessutom ej alltid kan rättvisligen beräknas.

I fråga om verkställighet af Konungens Befallningshafvandes och Underretts beslut angående fast egendom, saknar deremot lagen erforderliga bestämmelser, och i praxis har den mening allmänligen gjort sig gällande, att sådant beslut icke kan gå i verkställighet förr, än det vunnit laga kraft. Härigenom uppkommer dock ofta väsendtliga och rättvisligen öfverklagade olägenheter, hvilka blefve undanröjda, om de grundsatser, som gälla angående utmätning af lösegendom, blefve tillämpade jemväl uti förevarande hänseende. Den, som blifvit dömd afträda fast egendom eller upplåta nyttjanderätt till densamma, kan nu genom uppenbar tredska uppehålla den vinnande, till dess målet genomgått alla instanserna, och denne sednare betagas all ersättning för den honom derigenom tillskyndade förlust,

om den tappande saknar tillgång att den återgälda, då deremot den tappandes rätt synes, för den händelse att beslutet ändras, vara nöjaktigt betryggad genom säkerheten att återfå sin egendom jemte godtgörelse för den förlust, han lidit derigenom att han under tiden varit i mistning af densamma, hvarföre ändringssökandet i detta fall icke skäligen kan anses blifva genom verkställigheten onyttigt. Det torde dessutom böra anmärkas, att den vinnande alltid eger större presumtion för sig att hafva rätt än den tappande.

Till följd häraf hemställer jag att Riksdagen måtte för sin del besluta en så lydande förordning:

Konungens Befallningshafvandes och Underrätts beslut, hvarigenom innehafvare af fast egendom ålagts att sådan egendom afträda eller nyttjanderätt dertill upplåta, skall gå i verkställighet, ändå att det ej vunnit laga kraft, så vida den vinnande ställer full borgen för den skada, som, i händelse beslutet varder ändradt, den tappande genom verkställigheten tillskyndas.

Motionen gifver icke direkt anledning att föreslå förändring i gällande föreskrifter om verkställighet af Hofrätts dom, och anledning torde ej förefinnas, att nöjaktigt resultat i detta hänseende kan vid denna riksdag genomföras; men för den händelse jemväl denna fråga skall upptagas, hemställer jag:

att hvad lagen stadgar om skyldighet för den, som tappat i Hofrätt, att såsom vilkor för talans fullföljd fullgöra dom, måtte upphävas; och att enahanda föreskrifter, som i tviste- och utsökningsmål gälla om verkställighet af Konungens Befallningshafvandes och Underrätts beslut, jemväl må tillämpas på Hofrätts dom och utslag, utom i det fall att derigenom Konungens Befallningshafvandes eller Underrätts beslut blifvit gilladt, i hvilket fall utmätt lösegendom må kunna försäljas.